

JOPE

Lempin

= JOPE = JOPE = JORMA PITKÄNEN

TEEMME TÄTÄ
KATOAVAN KANSANPER-
TEEN TALLENTAMISEKSI
EHKÄPÄ JOKIN VIISU
JOIKU ON JÄÄNYT SO-
HOPEAHAPSEN PÄÄHÄ

Jorma Pitkänen alias Jope on Suomen tuotteliain sarjakuvataiteilija. Hänen huopakvällään syntyy yhteensä kahdeksan eri sarjakuvaa. Etelä-Suomessa tunnetuin ja luetuin JOPE:n sarja on Ilta-Sanomien sarjakuvavivujen Lempi, mutta taiteilijan ura urkeni varsinaisesti jo 70-luvun alussa legendaarisella Näkömättömällä Viänäsellä.

JOPE on yksi harvoista suomalaisista ammatikseen sarjakuvia luovista ihmisistä. Hän asuu Nuovienjoen laitamalla rivitaloasunnossa, jonka makuuhuone on myös hänen työhuoneensa. Lempi-sarjakuvan kaupunkimaiseen ympäristöön JOPE pääsee parhaiten katsomalla työpöytänsä edessä olevasta ikkunasta ulos: katse törmää kolmen metrin päässä olevaan naapuritalon tiiliseiniin.

ONNETTOMUUDESTA KAIKKI ALKOI

Jorma Pitkänen on sarjakuvanpiirtäjänä pitkän linjan mies,

sillä hän ei ole saanut minkäänlaista graafisen alan koulutusta somistajakoulua lukuunottamatta. Sarjakuvapiirtäjä JOPEsta tuli 70-luvun alussa kun hän oli saanut potkut Iisalmelaisen "rätti-kaupan" somistajan toimesta.

Etelään JOPE ei tahtonut muuttaa ja näin hän joutui perääntymään työttömänä takaisin kotiinsa Huutokoskelle.

Työttömyys alkoi raskaasti tuntua henkilökohtaiselta vialta ja se johti syvään masennukseen. Tämän katkeruuden ja epätoivon murkajaksi syntyi sitten sarjakuva, joka kertoi pienistä ihmisistä ankan arjen keskellä syrjässä kaikesta. Tuo sarjakuva oli Näkömätön Viänänen, jonka hahmo on yksi sarjakuvahistorian nerokkaimmista oivalluksista: alkoholisoitunut työtön pienviljelijä, suurperheen isä, jonka vaikutusmahdollisuuksia kuvaa hänen olemuksensa: hän on näkömätön lukuunottamatta lippalakkia ja kädessä olevaa olutpulloa.

JOPE kertoo työttömyydestään ja Viänänen synnystä: "On se hirveätä, jos työttömyys kaikille kolahtaa samalla tavalla kuin minulle. Jos Viänänen ei olisi ottanut tuulta, niin tuskin minä olisin toista puolta vuotta ennee kestänyt... paljon siinä sarjassa tuli ih-teensä kuvattua".

JOPE lähetti sarjakuvansa Sarjis-lehteen, jossa päätoimittaja Veikko "Joonas" Savolainen innostui siitä kovasti ja tuota pikaa Viänänen nousi julkisuuteen Iltaset-lehdessä. Iltaset-lehden lakattua ilmestymästä sarja siirtyi ruotsalaisen Bull's-sarjakuvasyndikaatin välitettäväksi ilmestyen nykyään kahdeksassa lehdessä eri puolilla Suomea.

KOPOSESTA LEMPIIN

JOPE piirtää siis tätä nykyä kahdeksaa sarjakuvaa, joiden tekemisen hän on jakanut siten,

isä ja lapsenlapsi

että yhtenä viikkona syntyy vain yhtä sarjakuvaa. Tilannetta helpottaa se, että yli puolet sarjoista ilmestyy alle kolme kertaa viikossa. JOPE:n sarjat ovat ikäjärjestyksessä seuraavat: Näkymätön Viñänen, Kisko, Mauno Mansikka, Lempi, Muikku-Koponen & son, Paperitiikeri ja Kabaree työväilytys.

PÄIVÄSSÄ SYNTYY 6-8 STRIPPIÄ

Työpäivä alkaa 7.30 kun JOPE:n vaimo lähtee metsäntutkimuslaitokselle havunneulasten pariin. Tiskaaminen ja kaupassakäynti katkaisevat työrupeaman, joka jatkuu 16:een asti. "Sitten kestää ainakkii tunnin ennenkuin pallautuu takaisin arkeen".

Viñänen ja Lempi ovat JOPE:n mielisarjat: "Kaks sarjoo olis ihanne... hosumistahan tämä tämöinen kaheksan sarjan kanssa on, mutta muuten ei elä. Nyt on vain niin kiire, ettei taho ehtiä tehdä sarjoja varastoon."

Kuukauden kesäloma on JOPE:lle mahdollisuus, "kun pitäis sutata niin paljon varastoon".

IDEAT

JOPE:n pääasiallista idearivintoa on viisi kotiin tulevaa sanomalehteä, radio ja televisio, josta hän katselee omien sanojensa mukaan kaiken roskan, sekä kirjallisuus. Huonouistisena ihmisenä hän sanoo lukeneensa Suonenjoen kirjaston jo kolmeen kertaan.

Kyliltä ja kapakoista hän ei saa ideoita. "En minä liikuskele paljonkaan ihmisten kanssa. Se on vähän luonnekysymys, mutta kyllä tästä syrjäänvetäytymisestä on etua kunhan välit ihtensä kanssa on kunnossa".

JOPE ei lue sarjakuvia paitsi sanomalehdistä. Eikä hän löydä myöskään itselleen tyyllisiä esikuvia: "Lapsena tykkäsin kovasti seikkailukirjoista, Tex Willeristä ja Villistä Lännestä."

Minulla oli niitä aikamoiset piannot, mutta Liimataisen Pasi varasti ne kaikki; lainas ne päivää ennen Mikkeliin muuttoaan ja sinne mänivät".

TEKNIikka

JOPE piirtää sarjakuvansa huopakynällä tarkan lyijykynäluonnostelman päälle. Näin jää yksi välivaihe kokonaan pois. "Minulta jäi ne tekniikan hienouvet opettelematta kun ei ollut tietoa, mutta olen alkanu uskoo, että kyllä se huopakynä on ihan hyvä... mutta terälläkii tekis mieli kokeilla kunhan vain aikoo olis".

Tekniikka on sen verran muutunut, että hän on siirtynyt ohutkärkisiin huopakyniin tehden nykyään ensin perusviivan ja elävöittäen sen sitten samalla kynällä paksummaksi.

Väriä JOPE on kokeillut vain Raton pornokuvasarjassa, jonka hän värittä vesiväreillä.

SARJAKUVAN HENKILÖT:

NÄKYMÄTÖN VIÄNÄEN

HEIKKINEN HERROJEN PÄÄHÄNPOTKIMA
PIENIVILJELIÄ - POKKANKKEITTÄJÄ, SUOMALAISEN
KEHITYSALUEPOLITIIKAN RUUMIILISTUMA, PTAI-
SIKO SANOJA ASTRALIAHÄMMÖ,
LUOHDETTU YKSINÄISEN RATSASTAJA,
JONKA JUURET OVAT SYVÄLLÄ PAKETTITELLOSSA,
LÄISKÄNSUUTTIKKA VASTARUUNANKIKISKI,
ELÄMÄNPUITTEET AKKA JA YHDEKSÄN
(KÄSIVÄÄ MÄÄRÄ) LASTA, TIETOMYYS,
POTKANKKEITTO, PAKETTITELTOVILJELI,
SEKSILEDDET, KESKIOLUT, LOTTO, BINGO TMS.

VAIMO = AKKA

EYSESTI VÄHÄN TYÖN RASKAAN RAATAJA
ISON LAPILÄIMÄN VÄRSINÄISEN
HUOTAJA, ELÄMÄN REITTI KULKEE
AKKA-PARALLA VÄLÄ TUFA-NAVETTA-
KIRKONKYLÄN SYNNYTYSLAITOS,
RÄSTUKSISÄÄ AITUKSEEN UUSIJA
PARANKUNNASTA ELLI MUISTOJA RUOTSIN,
HARRASTUKSET: NAISTEN LEHDET
(+ASMI KUUSILA), HUMPPATAUSSIT,
KOSMETTIKKA, KALAKUKOT, PENNIN
VENYTTELY, NYRKEIKÖYTTELYT AHOISIPAN
KANSSA JA RAITTIVUUS.

URHO

PERHEEN KALJUPÄIVEN
TULEVAISUUDENLUPAUS, TULEVA PRESIDENTTI JA
LUKUTOUKKA, HARRASTUKSENA JATKUVAT
KARKKIMATKAT (= MAALITAPAT) IHMIEN ILMOILE
HELBINKIIN TAI RUOTSIN,
KERTAKAUKOISEN VÄÄRINMÄÄRRETTY VÄLKKY.

VOITTO

PELLURÄPÄINEN
URHEILUURUKKAINEN,
TÄHTÄIN MOSKOVAN
OLYMPIALAISTEN KEIHÄÄN-
HEITON KULTAMITALUSSA,
NYKYINEN HARJOITTELU-
VÄLKE KEINÄHÄNKÖ.

PEIPI

NESTORI

SYLVI

JOPE sanoo olevansa niin lyhyt-
jännitteinen ihminen, ettei oi-
kein pysty tekemään pitempiä
juttuja, ainoastaan Vossikkaan
hän on tehnyt 10-sivuisen jatko-
sarjan.

JOPE sanookin, että stripin
ja jatkosarjan tekijöillä on suu-
rempi ero kuin 100 metrin ja
10 000 metrin juoksijoilla.

MUMMOSTA TULI LEMPI

JOPEn ainoa ajankohtaisia tee-
moja käsittelevä sarjakuva on
LEMPI, tarina vanhasta karjalai-
sesta mummosta, joka asuu omassa
pikkumökissään kerrostalojen kes-
kellä, filosofikissansa, taisto-
laislehmänsä ja sikansa kanssa.
Lempi pureutuu tarkasti nykypäi-

vän kaupunkilaistumisen varjo-
puoliin ja ihmisten elämää ruuh-
ka-Suomessa.

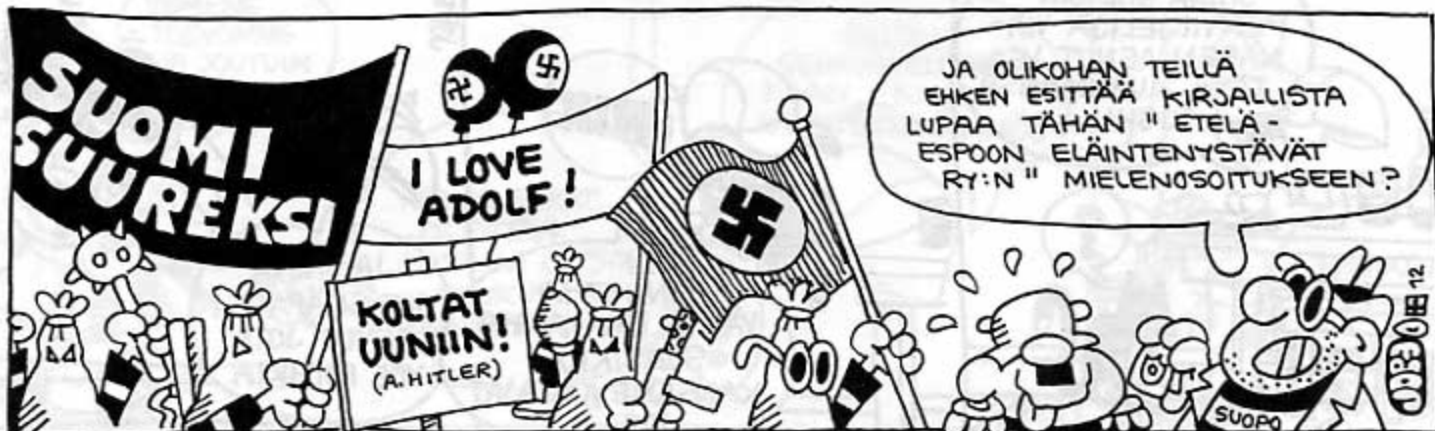
Lempin esikuva on ollut JOPEn
oma mummo, jonka luona taiteili-
ja on nuoruudessaan asunut Kuo-
piossa. Sukulaiset ja muut ihmi-
set olivat ihmetelleet kuinka
kaksi ihmistä, joilla on yli 60
vuotta ikäeroa voivat viihtyä
niin hyvin yhdessä. Lempi-sarja-
kuvan tuntijat eivät enää ihmet-
tele sitä.

Lempin talollakin on esikuva
Kuopion keskustassa Myllykadulla,
jossa JOPEn mummon mökki töröt-
tää. Talon ympärillä on kerros-
taloja ja Myllykadun molemmista
päistään alkanut yhtenäinen
tiilitalojen vyöry kohti "Lempin"
mökkiä.

Kissaa JOPEn mummolla ei ollut,
mutta taiteilija pitää itse ko-
vasti eläimistä.

PALAUTETTA TULEE VÄHÄN

"Kiitoksia näistä sarjoista
tulee tuskin koskaan...
Puhelimessa tulloo tavallisesti
haukkuja: raittiusihmiset ja
uskovaiset eivät oikein osoo
kahtoo sarjoja. Onpa minulta
pyyvetty lupa rukkolla minun
puolesta esirukouksia... Näissä
muka ihannoijjaan kaljanjuontia
ja sivveetöntä elänee. Jos Viä-
nänen eukolla on joskus silimä
mustana, niin sitä kauhistel-
laan perheväkivaltana ja sen jäl-

keen ihmiset lukkoo silimä kovana nnolla fantomin urjaketta, jossa tapellaan kovasti, mutta se ei olekaan ennee niin lähellä arkipäivää. Lätsännii juopottelu hyväksytään, mutta Viänänen on jo tuomittavaa. Demarissa oli joku puolueen jäsen suuttunut kun Cabaree työnvälityksessä kuulemma pilikataan työnhakijoita. Kai se työttömyys pitäis lakasta maton alle niin kuin nyt on tehtykkii. Kaikki pitäs muuttuu niin vakavaks ja kynniseks."

Selkein palaute tuli Ilta-Sanomien toimitukseen: eräs hyvin närkästynyt keski-ikäinen mieshenkilö ilmoitti (luultuaan Lempin loppuvan), että tähän loppui häneltä 14 vuotta kestänyt

Iltiksen ostaminen kun Suomen ainoa kunnan anarkistinen sarjakuva päättyi. Onneksi niin ei kuitenkaan käynyt.

Suonenjokelaisetkin ovat pikku hiljaa alkaneet hyväksyä JOPEN sarjakuvataiteilijan ammatin, kun "ovat nähneet verokalenterista, että sehän hankkii yhtä paljon kuin työmieskin, joten kai se kunnan ihminen on." JOPE itse vierastaa taiteilijan tittelii eikä osaa pitää ammatiaan työnä: "kyllä tässä piäsöö helepolla, kun ei tarvi tavata uusia mielenkiintoisia ihmisiä."

Ja tässä työssä on se mukava illuusio, että voi kuvitella olevansa vapaa ... mutta sitten tuas

muistaa tämän tekotahin...".

Joskus vanhuus pelottaa kun käsi runee vapiseemaan, mutta ei se pillimmäisenä ole ajatuk-sissa, kun saa tehdä työtä, josta tykkää."

ONHAN SE HYVÄ, MUTTA ONKO SE TAIDETTA?

"Jos jonnii sarjakuvan pannee Louvren seinälle Mona Lisan vieren ja jos se antaa joillekin enemmän elämysiä kuin Mona Lisa, niin kyllähän se on enemmän taitetta kuin se taulu, sillä sitä on: elämyksien suamista."

Juhani Tolvanen

